

II 42004

II 42004

KRES

KULTURNI MESEČNIK

Vsebina:

PESMI: Tone Seliškar: Pesem revolucionarjev. Joško Krošelj: Prelom. Čulkovski: Ta rdeči abažur... Ernest Tiran: Dva lokvanja v mraku. I. S. Turgenjev: Na pragu. L. O. Karmi: Mačer. — LEPOSLOVNI DEL: Angelo Cer-
kvenik: Mariška. A. Kuprin: Napitnica. L. N. Tolstoj:
Car in srajca. — POUČNI DEL: Vladimir Solovjev: O
nalogah umetnosti. Turist: Pozimi v planinah. — KNJIŽEV-
NOST. — KRONIKA. — VESTNIK »SVOBODE«.

Leto II.

1. štev.

LJUBLJANA 1923

Lasnik in izdajatelj Splošna del. izobraževalna zveza »Svoboda« za Slovenijo
v Ljubljani. — Odgovorni urednik: Angelo Cer-
kvenik.

Tisk tiskarne »Merkur« v Ljubljani.

LJUBLJANA

LJUBLJANA

92065080

Splošno kreditno društvo

Aleksandrova
cesta šte. 5

v Ljubljani

Aleksandrova
cesta šte. 5

r. z. z. o. z.

Telefon interurban šte. 367

Račun pošt. ček. zav. št. 10.472

sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun in jih obrestuje po čistih **5%**

večje in stalne vloge pa po dogovoru . . . **tudi višje.**

Rentni in invalidni davek plača zavod iz svojega.

Posojila se dajejo na osebni kredit proti poroštvu ali zastavi vrednostnih listin, kakor tudi proti vknjižbi.

Menice se eskomptujejo po bančni obrestni meri.

Uradne ure vsak delavnik od pol 9. do 13. ure.

Železnina FRANC FRANGESCH nasl.

Rupert Jeglitsch, Maribor

Gosposka ulica šte. 11

priporoča slavn. občinstvu svojo

veliko zalogo vsakovrstnega železja,

orodja, hišne in kuhinjske posode.

Tiskarna „MERKUR“

trg. - ind. d. d. Ljubljana

Simon Gregorčičeva ulica

Priporoča se za tisk vsakovrstnih tiskovin: časopisov, knjig, brošur, trgovskih in uradnih tiskovin, cenikov, lepakov, posetnic, kuvert, itd.

Vsa dela se izvršujejo kar najhitreje in po najnižji ceni.

Opozarjamo vse naročnike, da imamo še v zalogi originalne lično izdelane polplattnene platnice za

prvi letnik „KRESA“

za ceno Din 20.— s poštnino.

Naročila sprejema uprava „Kresa“,
Ljubljana, Židovska ulica 1, I. nadstr.

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica šte. 3

je imela koncem leta 1922. čez

K 300,000.000 vlog

Sprejema vloge vsak delavnik

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem
proti nizkemu obrestovanju in obligatornemu
odplačevanju dolga.

F. KÖNIG, CELJE

NORIMBERŠKO GALANTE-
RIJSKO, IGRAČARSKO,
DROBNARIJSKO IN
PLETENO BLAGO.

NABEDEL! VELETRGOVINA NADROBNO!

A. ŠINKOVIC

Nasl. K. SOSS

LJUBLJANA

MESTNI TRG ŠTEV. 19

MODNA TRGOVINA
ZA DAME IN GOSPODE

CENE NIZKE!

PRIZNANO!

A. & E. SKABERNE

VELETRGOVINA Z MANU-

FAKTURNIM BLAGOM IN

PLETENINAMI

LJUBLJANA, Mestni trg 10

Vsakovrstne obleke kemično čisti
in barva v vseh niansah tovarna

Jos. REICH, Ljubljana

Sprejemališče:

Šelenburgova ulica št. 4

Podružnice:

Maribor, Zagreb, Kočevje, Novo mesto

Kartonažna in papirna
industrija in knjigoveznica
Rimska cesta šte. 19

A. Babka

Izdelovanje okvirjev

Kongresni trg šte. 13

A. PÖSCHL, Ljubljana

Gospodsvetska cesta šte. 7

priporoča svojo tovarniško zalogo vseh vrst bonbonov,
keksov, biškotov in medenega blaga.

Po železnici!

Najnižje cene!

Po pošti!

Vsem cenjenim naročnikom in sodelavcem!

Naše namere poznate iz dosedanjega dela. Več se bo pokazalo v tem, kolikor bo vsak med nami sam pokazal. Če je »Kres« letos po zunanji obliki manjši, je po obsegu najmanj enak prvemu letniku. Postane pa boljši in večji, če si bomo natančno razdelili svoje delo in ga tudi — delali!

Naloga uredništva je, da skrbi za pravo izbero gradiva, obliko, redno izhajanje in pobudo. Za to se bomo potrudili. List bo izhajal redno proti koncu vsakega meseca.

Naloga naročnikov, članov prosvetne organizacije in prijateljev prosvetnega delovanja med delavstvom je, da naročajo in razširjajo naš list, da točno obračunavajo, da nam dopisujejo, pošiljajo prispevke o vsem, kar spada v prosvetni mesečnik, in nam pridobivajo sodelavcev po svojih močeh. Za nasvete in kritiko bomo hvaležni.

Naloga sodelavcev je, da nam ne zamerijo, če pojde kak prispevek v koš, ali če se tu pa tam ne bomo strinjali. Nenaročenih rokopisov ne bomo vračali, izjemoma le takrat, kadar bodo znamke za poštnino priložene.

Čim večje bo zanimanje za list, čim bolj boste pomnožili število naših naročnikov, tem bolj olajšano bo naše delo in tem obširnejši bo »Kres«.

Vse dosedanje naročnike prosimo, da nam takoj po priloženi položnici pošljejo vsaj polletno naročnino. Celoletno naročnino smo morali določiti na 50 Din, za dijake na 40 Din in za člane »Svobode« na 30 Din. Naročnina za celo leto za Ameriko znaša 1 dolar, za vse ostalo inozemstvo 70 Din. Vsakdo naj nam pošlje takoj vsaj polletno naročnino in pridobi vsaj še enega novega naročnika.

Pozdrav vsem, ki jim to napotilo ugaja in mu bodo sledili!

Uredništvo in uprava „Kresa“.

II
42004

· TONE SELIŠKAR:

PESEM REVOLUCIONARJEV.

Od kdaj se poznamo, mi, revolucionarji,
da smo se našli sedaj, ko je naš čas —
od kdaj,

vi, bratje evropski
in vi, prekooceanski
in vi, prekouralski,

da so nam srca enaka,
z neugasljivim ognjem goreča,
s herojsko močjo prepojena,
neustrašna in plodna
in neznansko verna? —

Poznamo se, mi, revolucionarji,
ho, dolgo že!
Od Kajna sem, od početka gorja.

Potomci gorja smo mi
in plodni smo mi! Vsak dan naša srca rode
klice ognjene,
ki nad ekvator Vstajenja lete —

zakaj
svečeniki smo mi
miru in ljubezni
prostih ljudi in
popolnih ljudi
in
preklinjevalci smo mi
laži,
hinaštva,
morij —

O, saj smo potomci gorja!

Sredi pobočja smo že.
Nestrpno si klešemo stopinje na vrh.

Včasih komu zdrsi po strmini navzdol
in obraz si rani do krvi —
»O, brat naš, trpi!«
In brat trpi. Za nas. Za vse.
Visoko je še nad nami Mount Everest,
vrh za oblaki je skrit —
Hitimo zato,
revolucionarji,
potomci gorja,
tja gor,
na naš najvišji vrh, na Mount Everest.

JOŠKO KROŠELJ:

PRELOM.

O duša moja, potrgaj ciklamne rdeče
in ne poj več o ljubezni majskih noči.
Krikni v svet in izpljuni svoj gnev
in sleherno našo vas zapali,
da nam vzplamti v donebesnem kresu svoboda.

ČULKOVSKI:

TA RDEČI ABAŽUR¹...

Ta rdeči abažur
zakriva luč mojim očem,
da je naravnost zreti ne smem.
V mojih očeh pa tajen ogenj tli,
k luči pod abažurjem vzplameneti želi.
O, vem, da bom nekoč ta rdeči abažur razbil
ter iz potoka luči se do trudnosti napil!

¹ Senčnik pri luči.

MARIŠKA.

I.

Na zahodni strani znamenitega križišča L. v Ukrajini leži, od mesta oddaljena približno dve uri hoda, mala vasica, kolonija Dąbrowka. V vasici je stala bolnišnica neke pruske divizije. Okoli bolnišnice so čepele male kmetske kolibice — vse zapuščene, z izdrtimi okni, napol porušene, umazane, kakor razcapani berači. Bog sam ve, kje so njihovi gospodarji! Na fronti, na Kavkazu, pa od Severnega doli do Črnega morja. Žene, otroci in starci pa so pohajali po širni Rusiji od nemila do nedraga, proseč skorjico kruha, toplo ognjišče zase in za svojo nago deco, iskajoč ležišča, kjer bi odpočili svoje razbite ude, kjer bi uspavali svoje možgane v sladki sen komaj preteklih mesecev.

Le Mariška je ostala doma. Tudi njena kolibica je bila majhna in lesena. Od zunaj deblo na deblu, v deblo vdolbena mala štirioglasta okenca z lepimi belimi zavesami in v oknih rdeči lončki s tožnobarvnimi cvetlicami. — Cvetlice so živele, ker njih hrepenenje je bilo le hrepenenje po vodi. Tudi Mariška je bila šla, ko se je leta petnajstega umikala ruska armada in so se koloniji približali Avstrijci. Za vozom je nemo korakala. Dva konja sta ga vlekla s povešenima glavama. Punčki Daša in Maruška, njena otročiča, sta sedeli v vozu na vrečah in zrla v nepregledne daljave. Konji so vlekli v širno globoko Rusijo. Dolge kolone voz, konj, krav, psov, starčkov, žen in otrok — brezkončne so bile te kolone, in brezkončnost je pri vsaki vasi naraščala v deročo reko, ki je pobrala s seboj vse, karkoli so zasegli nje valovi.

Pa je prišla kolona v S.

Visoki gospodje, sami generali, so stali in se posvetovali. Nekdo izmed njih je zamahnil s palico proti vzhodu in velel koloni:

»Tja, naprej!«

»Naprej.«

Kolona voz, z belimi platni prekritih, se je zazibala po močvirnatih cestah kakor bolna starica, ki se opira ob palico.

»Kam naprej, kam, prijatelji, bratje v Kristu, kam?« je vprašala Mariška.

»Sveta majčica Rusija je velika, kakor je Bog velik, daleč daleč se raztega, tja v Sibirijo, pa tja do Severnega morja, skoraj

ves svet je Rusija. Ali ne veš tega« je dejal starček, ki je vodil svoj voz za Mariško, v vozu nekoliko otročičev in staro, bolno ženo.

Otroci so plakali. Ponekod, kjer je bilo bolj suho, se je dvigal prah v visočino.

»Hleba, hleba, mamuša!«

In mamuša je segla med vreče in zaboje, med skodelice in drugo ropotijo, našla je kruh in ga jima dala.

»Sveta majčica Rusija ima srce prostorno za ves svet,« je modroval stari kozak. »Kaj pa si tako žalostna, Mariška?«

»Batjuška, moj dom, moj dom — kje je moj dom?«

»Silna, velika, neizmerna Rusija, naša Rusija je naš dom.«

»Ah ne, batjuška, kaj meni tak dom, kaj meni Rusija!«

Pa sta utihnili. Potovali so tihi, zamišljeni, ure in ure in mnogo, silno mnogo so prepotovali. Od generala do generala, in vsak general je zamahnil s palico:

»Tja naprej!«

Pojedli so poslednji hleb; dečica je zaman plakala in prosila:

»Hleba, mamuša, hleba.«

Hleba ni bilo. Kolona je dospela v veliko mesto. Mariška je potrkala na vrata visoke, lepe hiše. Nikdo se ni oglasil, nikdo ji ni rekel, naj vstopi. Šla je po stopnicah, visoko, pa so jo vrgli ven. Ven so jo vrgli, kjerkoli je potrkala. Leto in dan se je potepala po širni Rusiji, leto in dan je iskala moža, a moža ni bilo. Bog - gospod ve, kje je: ali je živ, zdrav, ali leži ranjen in bolan, ali je mrtev. O sveta majka Rusija!

Že davno je utihnil stari kozak. Zima ga je vzela, ko je pokril širno ravnino visok sneg, umrl je od lakote in mraza. Pa je šepetal še, ko je umiral:

»Majčica Rusija je velika, je lepa, veliko je njeno srce, kakor je bilo srce Krista, sina božjega.« — Nič več ni govoril. Njegovo veliko ljubezen je pokril beli sneg. Ostal je sam, kolona pa je šla.

Zgodilo se je nekoč, da je Mariška zaplakala sredi pustinje, ker pustinja ji je vzela majhno belolaso Maruško, vzela je Maruško, kakor je vzela tisoče in tisoče drugih po vsej preklesti Evropi in po vseh fistih krajih, ki se jih je dotaknila noga Huna — evropskega vojaka.

»Moja domovina je Dąbrowka — prekleta Rusija,« je kriknila in vsem, ki so stali poleg nje, je strah šel skozi kosti in mozeg. Plaho so se ozirali, plaho so gledali v daljave, trepetali so, iskajoč cilja in zmislja svojemu trpljenju in svoji veliki ljubezni. Mariška je pa zdivjala. Obrnila je voz, pognala je mršave konje. Kolona je

bila že majhna. Sivec je žalostno gledal za kolono, strah ga je postalo samega. Konjiča sta žalostno gledala drug drugega, kolona pa se je odmikala v levo in desno.

»Ljudje božji,« je povpraševala, »kje je L.?«

»Še dvatisoč milj...«

»Še dvatisoč milj«, je obupno zaplakala in vila roke k nebu.

»Ljudje božji, kje je moj mož, kje moja sreča? Umreti, umreti – a umreti v Dąbrowki!«

Pa je zopet poštovala dolgo večnost.

Prišla je do L. Takrat že ni imela več konj, in tudi voza ne; bosa je bila in strgana. Krvave so bile njene noge. Z malo Dašo v naročju je prišla v to Sodomo – rusko etapo za L-em, ki je bila kakor vsaka druga etapa širom blazne Evrope, velika mrtvašnica, kjer so se režale široke temne luknje topovskih žrel kakor široke, temnogloboke oči vtelešene blaznosti, mrtvašnica, kjer so se zlivali v strahotne reke vzdihni umirajočih in preklinjajočih, kjer so divjali v blaznem tekmovalstvu avtomobili in pijani vojaki, sestre Rdečega križa in poulične vlačuge, ki so v pijanih disonancah ponujale svoja od sifilide razjedena telesa za zlate in papirnate rublje.

Blaznost se je polasčala tudi nje. Z mrzlimi prsti jo je božala, pa je zarila svoje kremplje v njene možgane, da se ji je mogla iztrgati le z veliko bolečino. Vojaki so jo ustavljali:

»He, kam?«

»Domov.«

»Znorela je baba.«

Daša je odpirala velike plave oči in je prosila:

»Hleba, hleba.«

Oduren vojak je slišal. Razcapan je bil in umazan. Rdeče oči so gledale kakor dva strahova iz brezobličnega obraza. Vrgel je Daši kos belega kruha. Objel je Mariško, ki je bila še vedno lepa, hotel jo je poljubiti.

Pahnila ga je od sebe.

»Proč, živina...«

Zgodil se je greh.

Vzel je Daši kos kruha. Iz ust ga ji je vzel, vrgel ga je na tla in pohodil. Smejal se je, kazal je svoje črne zamazane zobe prestrašenim očem Mariške.

»Daša, Dašica moja.«

In Daša ni jokala. Polmrtva je bila. Mariška jo je vzela v naročje ter jo nesla proti domu. Ni bil več daleč nje dom.

II.

Nje dom je bil izropan. Nič več lepih, čistih zaves, nič več rdečih, rumenih, modrih cvetlic. Začudeno so jo gledali vojaki, nikdo ni umel, kaj ta ženska hoče. V njeni kolibi je stanoval debel, rdečeličen polkovnik.

Vojak jo je ustavil pred vratmi.

»Kam, baba, kam? Stoj!«

»V svoj dom, v svojo kolibo hočem!«

Polkovnik je slišal, pa je prišel ven.

»Glej, da zgineš, takoj zgineš, ženska!«

»Kako, brat, ko pa je ta koliba moj dom!«

»Jaz ti dam dom, tvoj dom! Izgini, sicer —« in po zraku je zapel s tankim glasom pasji bič. »Vrzi jo ven, Bobču,« je dejal vojaku.

Daša je plaho gledala.

»Ne, gospod, ne, blagorodje, naš dom je to, naša hiša je to.«

»Tiho, smrkavka!«

A v tistem hipu se je zazdela Mariška polkovniku silno lepa in v njem so se že oddavna spavajoče strasti zbudile, kakor se zbudijo sile v leta in leta spavajočih vulkanih.

»Kako praviš? Ti, kako ti je ime — a?« Pristopil je bližje. Poskušal se je smejati. Ona se je umikala. Zamolklo grmenje je pretresalo daleč naokrog vso širno ravan. Umikala se je pred njim. Spomnila se je na vojaka, ki je bil pohodil kruh, in zazdelo se ji je, da mu je ta polkovnik tako silno podoben, da, celò popolnoma enak.

»Kako ti je ime?« je zarjul.

Ni odgovorila.

Mlad vojak je prijezdil v hitrem diru, črnook kozak, skočil je s konja, vojaško pozdravil in oddal polkovniku pisano povelje.

Polkovnik je prebledel in izginil v hišo. Ni trajalo niti dve minuti, pa so iz hiše pridrveli štirje vojaki. Kakor bi treščila strela v vas — samo en glas je šel od ust do ust. Umik. Ni je bilo silnejše besede od te — v vojni.

»Umik! Pripravite se na odhod!«

Zdajci je vas oživila. Iz tal so vzrastle temne kolone žalostno-mrkih oči, dolge kolone trena so že prihajale od zahoda po ozki cesti, ki se je dvigala kakor ozka, zamazana kača iz črnosivega močvirja. Daleč od zahoda in severa se je razlegal silen hrup, ki je naraščal kakor krohoťanje poblaznelih vojakov pri naskoku ali pod bobnajočim ognjem, ko se rušijo kaverne in zakopi.

Vsedla se je na klopico pred hišo, vzela dete v naročje ter čakala. Nikamor ne pojde... Polkovnik stopi iz hiše in gleda proti zahodu. Opasan je, za pasom ima pištolo, daljnogled. Za njim gre tolpa častnikov.

»Zažgite vse hiše v vasil!« je rezko zapovedal polkovnik.

»Ne boš, zver,« je zavpila Mariška in skočila kvišku »ne boš, kajti prorokujem ti grozen pogin, če se le dotakneš te kolibe!« Njene oči so pripovedovale strašno povest o še bolj strašnem koncu.

V njenih očeh se je porodilo in preskočilo je kakor električna iskra v njegove oči, zarilo se je globoko v njegove možgane, omrežilo ga je popolnoma.

Je-li bil to strah? Praznovernost? Včasih je rad molil. Kakšna in katera sila je bila to? Obrnil se je in jedva slišno je zašepetal:

»Pushite to kolibo!«

»In druge tudi,« je dodala z zapovedujočim glasom.

»In druge tudi,« je ponovil s slabim, skoraj otroškim glasom.

»Sedaj pohod,« je nadaljeval, »14. stotnija koraka na čelu polka — torej naprej!« Na vse strani so se razleteli častniki in kolone so oživele. Sunek, dva, in dolga veriga kolon se je opotekajoče pomaknila ter se gibala težko kakor preobtovorjen voz.

»Hitro, hitro, da nas ne dohiti težko topništvo!«

Mož, ki je stopal v prvih vrstah, se je rogal:

»Kakšno težko topništvo! Topovi ne pridejo sami, vojaki so že izginili.«

In dolga kolona se je zazibala hitreje. Bogve kje se bo zopet zakopala, kje našla počitek in mir.

»Ženska, beži, Avstrijci te bodo,« so vpili vojaki, stopajoč mimo kolibe. Ona pa jih je le gledala, plakajoč nad njimi, ki jim je lajšala trpljenje ljubezen do domovine, domovine, ki pada v roke sovražniku. Ona pa ni poznala domovine in ne sovražnikov. Njena domovina je bila kolibica, nje mož, nje otrok, nje sovražnik pa vojna.

»Naj me ubijejo,« si je mislila, »saj je vseeno, če umrem tukaj v svoji kolibi ali pa v široki stepi kakor Mihajlo in moja Maruška.«

»Prokleta Rusija!« je mrmrala. »Veliko srce imaš, za bednega med najbednejšimi nisi našla niti najmanjšega kofička.« Tiho je govorila, da bi jo z ušesi nikdo ne mogel slišati, a vojaki — mnogi — ki so hodili mimo, so slišali tudi njene misli, in odgovarjali so ji, kakor odgovarja ministrant duhovniku:

»Prokleto, tisočkrat prokleto! Domov, domov. Kdaj bo konec?«

»Prokleto.«

»Pes, stopi hitreje,« je vpil pijan častnik.

Kolona se je zibala, ubita od otopele žalosti.

Ko je izginila prva kolona, je prišla druga, pa tretja, četrta, peta, vedno nove, kolona za kolono. Že se je spuščala tema, že je postalo temno, pa še vedno so korakale mimo trume ljudi. Ona pa je stala pred hišo na pragu kakor Lotova žena, ki je oživila le tedaj, ko je kaka pijana tolpa hotela zažgati hišo. Prosila je:

»Stojte, ljudje, bratje, če ste Rusi in pravoslavni, ne zažgite ubogi Rusinji hiše! Ali naj pogine uboga Rusinja s svojim bolnim otročičem?«

Sli so naprej. Ta in oni ji je vrgel celo hlebček kruha.

Tudi drugih hiš niso zažgali, ker so puščali v njih ranjene in onemogle vojake. Do ranega jutra so marširale mimo kolone. Tedaj pa se je zrušila kakor mrtev trup in obležala je negibno. Daša jo je budila: klicala jo je, tresla, vlekla, vse zaman. Zavlekla jo je v hišo. Ostrmela je deklica. To ni bila več njihova koliba, tri sobe, kuhinja, nova okna, nov štedilnik, kakršnega svoj živ dan še ni videla. Nič več ognjišča. Po sobi pa je ležalo vse križem: kruh, meso, konzerve, kava, sladkor, riž, čokolada; v steklenicah vino.

Hitro ji je vlila v usta vina, drgnila ji je z žganjem sence in čelo. Oživele so njene oči in vstala je.

Začudila se je:

»Bože moj, kako krasna je Dąbrowka! Kaj Rusija! Moja koliba, moj dom!«

»Mamuša, ni našega doma brez naše velike Rusije,« je odgovarjala mala Daša.

»Tiho, tiho, ali nisi videla širne Rusije? Je-li imela za nas srce?«

»Mamuša, mi smo Rusija!«

»Neumnost govoriš!«

»Hura, hura —« je zagrmelo na bližnjem griču, ki se je dvigal komaj nekoliko čevljev iz dolinice. V prvem jutranjem solncu so se lesketali bajoneti vojakov, ki so se na griču prerivali sem ter tja.

»Mamuša, mamuša, glej, tam naši, tam Avstrijci, vidiš in tam so Prusi. — Naši bežijo. Bežijo, naši bežijo in Rusija je tako velika. Pojdi, mamuša, pojdi, beživa z njimi!«

»Nespametna reč ti!«

V divjem begu so drveli skozi vas poslednji ruski vojaki, raztrgani in razcapani, brez pušk, brez orožja, brez nahrbtnikov in brez kap. Nekateri so se zaleтели naravnost v močvirje, kjer so se pogreznili v blato in luže.

prebivalci v rednih stikih. Mnogi so sledili početu Asociacije z nezaupanjem, drugi z opreznostjo in celo s strahom.

ln preteklo leto — je bilo leto njene veličastne zmage nad skeptiki. Neizčrpljiva zemeljska magnetna sila je spravila v obrat vse tovarne, zavode, poljedelske stroje, železnice in parobrode.

Razsvetila je vse ulice in vsa poslopja in grela vsa stanovanja. Po nji je postal premog, katerega zaloge so se že itak davno pričele krčiti, nepotreben. Izbrisala je s površine grde dimnike, ki so okužali zrak. Rešila je cvetlice, trave in drevje — to resnično lepo to zemlje — grozeče jim smrti in uničenja. Končno je omogočila prečudežne uspehe v poljedelstvu s tem, da je dvignila rodovitnost tal skoraj štirikratno.

* * *

Eden izmed inženirjev Severne postaje, ki je bil izbran, da danes predseduje, je vstal s svojega sedeža in dvignil čašo. Takoj je vse utihnilo. ln on je rekel:

»Tovariši! Če ste voljni, tedaj se takoj zvežemo z našimi dragimi sodelavci na Južni postaji. Ravnokar so dali znamenje.«

Ogromna posvetovalna dvorana se je izgubljala v brezkončnost. Bila je to veličastna stavba iz stekla, mramorja in železa, vsa okrašena s tujimi cveticami in bujnim drevjem, bolj podobna prekrasni oranžeriji nego javnemu poslopiu. Zunaj nje je vladala polarna noč, toda radi delovanja posebnih kondenzatorjev je čista, solčna svetloba veselo oblivala zelenje rastlin in mize in obraze tisocev pirujočih in vitko stebrovje, podpirajoče strop, čudovito lepe slike in kipe med stebrovjem.

Tri stene posvetovalne dvorane so bile prozorne, a četrta, proti kateri je bil s hrbtom obrnjen predsednik, je predstavljala belo, štirioglasto kinematografsko ploskev, narejeno iz neobičajno nežnega, blestečega se in tankega stekla.

ln ko je prejel dovoljenje, se je predsednik dotaknil malega gumba, vdelanega v mizo. Ploskev se je v tem hipu zasvetila v slepilni, notranji luči, kakor da se je raztajala, in v ozadju se je odprl istotako visok dvor, izgubljajoč se v daljavo, in istotako kakor tukaj so sedeli tam za mizami krepki, lepi ljudje z radostnimi obrazi, v lahkih, blestečih oblekah. ln ti in oni, sicer ločeni po daljavi skoraj 20.000 kilometrov, so spoznali drug drugega, smehljali se drug drugemu in dvigali čaše v pozdrav. Toda radi splošne veselosti in vzklikov še ni bilo mogoče razločevati glasove daljnih tovarišev.

Tedaj je predsednik speč vstal in začel govoriti in takoj so utihnili njegovi tovariši in sodelavci na obeh koncih zemeljske oble.

In on jim je rekel:

»»Drage moje sestre in bratje! In ve, dražestne zastopnice ženskega spola, h kateremu se v tem hipu obrača moja strast! In vi sestre, ljubeče me nekdam, do katerih prekipeva moje srce hvaležnosti! Poslušajte! Slava večnomlademu, prekrasnemu, neizčrpnemu življenju. Slava edinemu bogu na zemlji — človeku. Pojmo hvalo vsem radostim njegovega telesa in oddajmo slovesno, veliko poklonjenje njegovemu brezsmrtnemu umu!

Ko vas tako vidim — ponosne, smeje, ravne in vesele, se vžiga moja duša v plameneči ljubezni do vas. Nič več ne tesni našega uma in ne poznajo več pregrad naše želje. Ne poznamo več pokorščine ne oblasti ne zavisti ne sovraštva ne nasilja in ne zvižaje. Vsak dan se odkrivajo pred nami cela brezdna svetovnih skrivnosti in z vedno večjim veseljem spoznavamo brezkončnosti in vsemogočnosti znanstva. In celò smrt nas več ne straši, ker ne odhajamo iz življenja več spačeni od starosti, ne z divjo grozo v očeh in ne s kletvijo v ustih, temveč lepi, bogu podobni, smehljajoči se; ne oprijemljemo se s tresočimi rokami za zadnji ostanek življenja, temveč zapiramo oči kakor utrujeni popotniki. Naše delo nam je v slast. In naša ljubezen nam je osvobojeenje od vseh okov suženstva in podlosti — podobna ljubezni cvečlic: tako je svobodna in prekrasna. In edini naš gospodar je — človeški duh.

Tovariši moji! Mogoče, da vam govorim že davno znane besede? Toda ne morem drugače. Danes, že od jutra sem čital, ne da bi prekinil, imenično in strašno knjigo. Ta knjiga je — zgodovina revolucij XX. stoletja.

Mnogokrat mi je prišlo na um: ne čitam li pravljic? Tako neresnično, tako pošastno in grozno se mi je zdelo življenje naših prednikov, živčih pred nekaj stoletji.

Ožigosani, umazani, polni nalezljivih bolezni, spačeni, strahopetni — bili so bolj podobni gnusni golazni zaprti v ozko kletko. Drug je ukradel drugemu kosček kruha, odnesel ga je v temen kot ter se vlegel nanj, da bi ga ne videl tretji. Jemali so drug drugemu bivališča, gozdove, vodo, zemljo in zrak. Peščica požeruhov in razuzdancev, podpirana od petolizcev, sleparjev, tatov in odevuhov, je ščuvala eno tolpo pijanih sužnjev na drugo tolpo strahopetnih bedakov, ter živela kakor paraziti na gnoju razpadajoče družbe. In zemlja, tako obširna in prekrasna, je bila ljudem tesna kakor ječa in zadušljiva kakor grobnica.

In zato so s svojo pravično, toplo krvjo škrlatili plošče cestnih tlakov. Zgubljali so pamet v kamenitih celicah. Umirali so na vislicah in od krogel. Odpovedovali so se prostovoljno vsem radostim življenja, razen ene radosti — umreti za svobodo bodočega človeštva.

Večen spomin naj vam bo, vam, neznani, tihi trpini! Ko ste umirali, tedaj se je v vaših žarkih pogledih, usmerjenih v daljno bodočnost, svetil smehljaj. Videli ste nas, osvobodjene, silne in zmagovalne potomce in v velikem trenutku smrti ste nam pošiljali svoje blagoslove.

In vsi so spili molče. A ženska nenavadne krasote, sedeča poleg govornika, je naslonila svojo bujnolepo glavo na njegove prsi in tiho zaplakala. In na njegovo vprašanje o vzroku solz je komaj slišno odgovorila:

~~~~~

MATER.

12

ERNEST TIRAN:

DVA LOKVANJA V MRAKU.

Zadnjega solnca soj in ljubavi lokvanjev opoj gre z menoj nocoj...

»Pridi, ljubi! Daj, izpij poljub, na ustnih žgoč, pridi, da bom
tvoja vso to mrzlo noč...«

Zvezde so v ribniku vztrepetale.

Ž njimi so misli se moje kopale.

Zadnjega solnca tajnostne sile v dva lokvanja cveta so jih spremenile.

Ů ribniku brez brega cveŤa ťta sama. Sluz zelen vodo preprega.

ln je vzljubil lokvanj brata, vzcvcl:

»Pridi, ljubi! V tej samoti sredi blata mraz je; rad bi se ogrel.«

Lokvanj, brat, vzdrhtel:

»Čez te kaluže – poljane, ki naju dele, lokvanj ne sme.

Če se oškropi, več brat ti ni. A čist in svetel bo nama ostal

ljubavi opoj, če ljubiš z menoj.

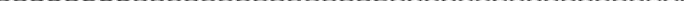
Svetel obraz ljubi in ne sebe, ker ti je mrz.

Mrazu kljubuj, ljubi me, kakor te ljubim jaz in – zdravstvuj...»

Meni se zdi, da ni bilo nič zvezd.

Tudi lokvanjev povest ni bila.

Samo moja misel nocoj se je zadnjega solnca napila.

I. S. TURGENJEV — ČULKOVSKI:

NA PRAGU.

Vidim ogromno stavbo. V sprednji steni so ozka vrata, odprta na stežaj; za vrati mračna megla.

Pred visokim pragom stoji devica... ruska mladenka. Mraz diha ta nepregledna megla in z ledenečim tokom vred prihaja iz globine počasen, votel glas:

O NALOGAH UMETNOSTI.

razglašanjem »sprejemljive morale« in mislijo s tem umetnosti koristiti.

Seveda ne morejo doseči ne enega ne drugega.

V brezuspešnem prizadevanju po navidezno dejanskih posameznostih se izgubi resnična dejansivenost celote. Stremljenje, uporabljati umetnost z namenom učiti in koristiti na škodo nje notranje lepote, dela umetnost najbolj nekoristnim stvarjem na svetu, kajti popolnoma jasno je, da slaba umetnina z najboljšimi težnjami ne more ničesar učiniti in nič koristiti.

Soditi o položaju sedanje umetnosti in o njeni vodilni smeri, je zelo lahko. Splošni propad resničnega ustvarjanja in posamezni izpadi proti ideji lepote so očitni — a kljub temu bi bilo nepravilno današnjo umetnost popolnoma zavreči. Kajti v tej robati in nizki umetnosti današnjih dni, za tem lažnjivim obrazom sužnja je skrito podnožje božanske veličine. Zahteva po moderni realnosti in po tem, da bi umetnost naravnost koristila, je brezmiselna pri trenutnih, grobih in nejasnih oblikah uporabljanja; kaže pa vseeno na tako visoko in resnično idejo umetnosti, kakršne niso dosegli niti predstavniki čiste umetnosti.

Moderni umetnik hoče več ali manj zavestno — ker ni zadovoljen z lepoto oblik, da naj bo umetnost resnična, vse človeštvo osvitljuječa in presnavljajoča sila. Prejšnja umetnost je človeka odvrčala od teme in zla, ki vlada na svetu, potegnila ga je s seboj navzgor do svojih nedotakljivih višin in ga je razveseljevala s svojimi blestečimi in jasnimi podobami. Današnja umetnost pa nasprotno tira človeka k temi in zlu življenja in ima le redko nejasen namen, to temo razsvetliti in zlo popraviti. Od kje pa naj umetnost vzame to moč razsvetljevanja in pre-rojenja?

Če se umetnost noče omejiti na odvrčanje ljudi od zla, če hoče nasprotno to življenje izboljšati, potem tega cilja ne bo dosegla s preprostim podajanjem resničnosti. Kdor predstavlja, ta še ne izpreminja in kdor odkriva napake, ta še ne izboljšuje.

Čista umetnost je nekoč dvignila človeka preko zemlje in ga je vodila na višine Olimpa. Nova umetnost se bo vrnila na zemljo v ljubezni in sočutju, toda ne, da utone sama v temi zemeljskega življenja — kajti za to ni treba nobene umetnosti — ampak da ublaži to življenje in ga prenovi.

Da pa bomo to dosegli, se moramo tesno zvezati z zemljo, čutiti moramo z njo in živeti z njo v sočutju in ljubezni — toda še nekaj večjega je treba. Če hočemo uspešno in z močjo delovati na zemlji, če jo hočemo spremeniti in

preustvariti, je potrebno, da pritegnemo k sebi
sile, ki niso od te zemlje.

Umetnost, ki se je ločila od religije, se mora z njo znova združiti v prostosti. Umetniki in pesniki naj zopet postanejo duhovni in proroki, toda sedaj že v važnejšem in višjem zmislu nego nekoč, kajti religiozna ideja jih ne bo le obvladovala, ampak oni sami bodo vladali nad njo in bodo zavestno vodili nje zemeljska utelešenja.

POZIMI V PLANINAH.

Še pred nedavnim časom so smatrali hribolazci planine, ki so jih poleti v velikem številu in zelo pogosto posečali, pozimi za nepristopne. Le redko so nekateri drzni turisti prodrli v zasnežena pogorja.

Danes pa, ko so ljudje zgubili strah pred ledom in snegom in se vedno bolj množijo zimski izleti v planine, se množijo tudi ne sreče in žrtve, ker marsikateri ne poznajo nevarnosti zime v gorah. V ta namen hočem v kratkem spregovoriti o nekaterih resnih in najbolj pogostih nevarnostih, ki jim je planinec pozimi vedno izpostavljen, v kolikor pridejo one v naših hribih v poštev. Po skušnjah velikih turistov bom govoril tudi o navodilih, kako je ravnati v takšnih slučajih, da se izogneš nevarnostim.

Za vsakega planinca, ki hoče pozimi v gore, je prvi pogoj, da je na vsak način že dobro izvežban, ker novinec nikakor ne bo v stanu hoditi preko strmih, zledenelih snežišč, ne da bi izgubil ravnovesja; ne more se boriti proti mrazu, burji in sneženemu me-težu. Zimski turist mora dobro poznati vse pripomočke, ki jih rabimo na zimskih pohodih. Znati jih mora dobro in o pravem času uporabljati. Oklene naj se svojega najbolj zanesljivega to-variša — cepina z vso ljubeznijo; poleg tega mora zelo dobro ravnati z vrvjo. Kadar čuti, da je njegovo ali pa življenje njegovih tovarišev v nevarnosti, se mora takoj navezati na vrv. In to je na zimskih turah skoraj vedno.

V zadnjem času so zelo pogosto začeli prirejati smuške ture, tako da so dandanes že nekaj samoobsebi umevnega. Kdor hoče napraviti takšen izlet, mora popolnoma obvladati smučī in ne morda iti v gore šele učit se. Nekaj drugega je voziti se po nizkih gričih v dolinah, nekaj drugega pa po strmih, nevarnih pobočjih in sne-

žiških visokega pogorja. Mojstri na smučeh so bili oni, ki so se na njih povzpeli na vrh Montblanca, Ortlerja in drugih velikanov. Tudi naš Triglav so že obiskali smučkarji poleg mnogih drugih naših vrhov. Smučar - planinec mora zelo dobro poznati razne vrste snega. To je posebno važno radi plazov, ki jih sproži smučar, če se vozi poševno čez snežišča in jih potem prereže ter snegu na gladkem pobočju odvzame oporo. Če smučarja kdaj potegne plaz za seboj, je to zanj še posebno nevarno, ker so mu noge obtežene. V takšnem slučaju mora brezpogojno prerezati vezavo pri smučkah in se potem rešiti na katerikoli način iz plazů.

Največja in najresnejša nevarnost, ki grozi planincu v snegu in proti kateri je skoro brez moči, so brez dvoma plazovi. Ti zahtevajo vsako leto največ žrtev in jih tudi še bodo, ker ljudje jih še vedno premalo poznajo in zato tudi zelo podcenjujejo.

Plaz nastane na ta način, da se začne sneg pomikati s strmih pobočij v dolino in čimdalje se pomika, tembolj narašča njegova hitrost in moč. Vzroki pa, da začne sneg drseti, so kakovosti snega, tal in drugih krajevnih okoliščin. Najpogostejše nastanejo plazovi na gladkih, travnatih in skalnatih rebrih, kjer nima sneg, ko je zadosti težak, nikake opore in ga zato vsak malenkostni sunek spravi, da zdrsne. Dalje nastane plaz tudi, če zapade nov, suh in redek sneg na stari, zmrzli. Tudi imamo zelo mnogo vrst snega, ki zelo pospešujejo plazove. Najbolj značilni sta dve vrsti: mokri, južni sneg, ki nima radi svoje teže na gladkih tleh nobene opore, ter suhi, sipasti sneg, ki radi svoje lahkote tudi težko obstane, ker ga vsak najmanjši sunek potisne v dolino, da se kakor megla vali navzdol. Plazovi se pojavljajo pri nas celo zimo, v visokih krajih pa, kjer leži vedno sneg, tudi celo leto; najbolj pogosti so spomladi; ti so radi tega, ker nastajajo skoro vsako pomlad na istih krajih, najmanj nevarni. Tem se torej planinec prav lahko izogne. Takšne vrste plazov opazujemo pri nas spomladi lahko na Grmadi pri Rogu (Sv. Katarina), ali pa v naših alpskih dolinah (v Vratih pod Triglavom).

S plazovi se nikakor ne smemo meriti. Spoznati moramo pravočasno njihovo nevarnost in jim ubežati. Bolje je, da se vrnemo, nego pa, da pridemo pod plaz. Če nas pa plaz zgrabi, moramo gledati, da vztrajamo kolikor mogoče na njegovi površini. Z ozirom na nevarnosti plazov vsaj teden dni po novozapadlem snegu ne smemo na ture v gore.

Za plazovi so najbolj nevarne takozvane snežne strehe ali previsi, ki jih gradi veter na vrhovih, grebenih in škrbinah na ta način, da kopiči sneg le na goli in strmeči strani, da štrli včasih

svoje dobe in razmer, v katerih se je oživel in izživel. Se manj pa ga moremo obsoditi, če vemo, da gre razvoj polagoma in s težavo od primitivnejšega in slabšega spoznanja k intelektualno širšemu in boljšemu. Vsaka doba je le naraven prehod iz pretekla v bodočo. Niso te dni brez vzroka in po krivici poudarjali, da je slovenski liberalizem, predno je na smrt bolan legel v zadnjo postelj, dal iz sebe še marsikatero mlado moč, ki se je potem dokopala do popolnejšega naziranja — socialističnega. Nismo malokrat brali, da smo socialisti le naravni dediči starega liberalizma, ki je bil z dr. Tavčarjem zaključen. Pa, kakor rečeno, glavno v Tavčarjevem pojavu ni v njegovih nazorih in delih, temveč v načinu, kako je te nazore zasledoval in izvrševal. Nakratko o njegovem značaju. Značaj more biti samo krepak ali šibek, možat ali šlapast pri vseh nazorih in delih. Tudi jim daje šele značaj pravo vrednost. In dr. Tavčar je bil mož, kakor jih v današnji strganosti zaman mnogo iščemo, kakor je današnja doba šele spoznala, da jih mora vzgojiti, če noče popolnoma propasti. Če je resnica, da ti more biti vzor človek edino po tem, če ima vero vase in svojo moč, potem lahko postavimo dr. Tavčarja za vzor vsemu modernemu, dekadentnemu in bolnemu šlaparstvu.

K. K.

Prosvetno delo med češkoslovaško armado. Ne le v šolah, povsod, kamor pridejo neuki ljudje, bi morala država skrbeti za njih pouk in izobrazbo. In kje najdemo za to boljšo priložnost kot ravno v organizacijah, ko pridejo tja za precej dolgo dobo baš najpriprostejši med priprostimi v narodu?! In to priliko je znala češkoslovaška vlada prav dobro izrabiiti. Pred nami leži poročilo o kulturnem delu med češkoslovaškim vojaštvom. Knjižnice je v čsl. armadi 354. Te so imele 1. septembra 1922 skupno 223.143 zvezkov knjig. Med njimi je bilo 168.265 zvezkov čeških in slovaških, 40.850 nemških, 10.447 madžarskih in 3.581 drugojezičnih. V tem času jih je bilo izposojenih 377.927 zvezkov. Knjižnico ima vsak polk, včasih tudi vsaka samostojna četa, vsaka bolnišnica, delavnica, pre-skrbovalnica, pekarna in podobno. Češki vojak ni nikjer brez knjige. Za lansko drugo polletje je bilo izdano za knjižnice skupno čK 346.042-71. Čitalnice: Povsod, kjer je le količkaj mogoče, ima vsaka vojaška edinica urejeno tudi čitalnico, kamor hodijo vojaki v prostih urah brati časopise, knjige ali pisali dopise. Takih čitalnic, urejenih bolj z osebno požitvalnostjo kot pa od vojaških blagajen ima čsl. armada skupno 218. In v njih je dnevno izstavljenih 2446 izvodov časopisov. Povprečen dneven obisk je 7061 čitateljev. Prosveta: Pri vsaki četi ali samostojnem oddelku je prosvetni odbor, sestavljen iz moštva in častnikov. Delo teh prosvetnih odborov lahko presodimo ne le po številu izposojenih knjig, gledaliških predstav, večerov, akademij, tečajev, izletov itd., nego tudi s finančne strani. Ti odbori izkazujejo od 1. februarja do 31. julija 1922 skupno od lastnih prireditev (večeri, akademije itd.) čK 351.708-48, od lastnih prispevkov (proslovoljni davek častnikov in moštva) čK 336.912-17 in na darovih čK 207.706-34 dohodkov. Torej skupno čK 898.327-17 dohodkov. Izdatkov je bilo v tej dobi čK 885.872-23. Od tega je bilo izdanega za knjižnice čK 346.024-71, za čitalnice čK 129.076-89. Ostali izdatki so bili za gledališča, večere, godbo, petje, dobrodelna načela in podobno. Skupni denarni promet za šest mesecev je znašal čK 1.784.199-40. — Tako dela narod, ki hoče živeti tako kakor se živi. C. K.

Prohibicija in finsko delavstvo. Poznano je, da je bil na Finskem že pred vojno sprejet zakon, s katerim se prepoveduje prodaja žganja in podobnih pijač. Že takrat je delavstvo podpiralo boj za osvobodjenje od alkohola. V volilnem manifestu finske socialnodemokratske stranke z dne 1. in 3. julija 1922 beremo besede, ki pričajo, da je stališče stranke ostalo trdno: »Ne glede na

C. K.

22

ki ga imajo začetniki, zlasti pa delavski začetniki, da ne bodo zmožni slediti »visoki učenosti«, ki jo oznanja slovnica, in ne nazadnje tudi direktno nasprotovanje takšnih ljudi, ki menijo, da je kulturno delo samo to, če se giblješ v mejah onega, kar ne gre niti za pet na levo in ne na desno od izvoženih potov. Treba bo najti rešitev za vse te zapreke, ker je za vsakega, ki pozna razmere, neovrgljivo dejstvo, da bo, če prej ne, pa po preteku par desetletij, znanje esperantščine prav tako potrebno kakor znanje materinščine. Ali veš, da se delajo te dni priprave, da se uvede ta krasni, preprosti, brezprimerno bogati in lahki jezik splošno v mednarodni promet in trgovino? Ali veš, da ti zadostuje danes že sam esperanto, da se prebiješ skozi širni svet od najbližjih do najoddaljenejših krajev, od stare Evrope do daljne Japonske in še oddaljenejše Avstralije? In kdo naj ti, proletarec, nudi potrebno znanje, če ne tvoja kulturna organizacija, ki jo pa moraš seveda v ta namen z vso silo podpirati?! Buržoazna šola, buržoazna organizacija ti bo prokleto malo nudila, ker ni to v njenem interesu, da bi tebe učila, ker je v njenem interesu samo navajanje k brezočesni pokorščini do plešastih in zate malo pomembnih avtoritet. Zberite se zato v vseh krajih ter nam sporočite svojo željo. Napravili bomo, kar je v naših močeh, da se omogočijo tečaji povsod. V kratkem bomo izvedli organizacijo Esperantske podzveze »Svobode«. Opozarjamo, da se vrši pouk v »Svobodnih« tečajih brezplačno.

Na Brezovici pri Ljubljani se je ustanovila v nedeljo 14. januarja podružnica »Svobode«. Izvoljen je bil sledeči odbor: Predsednik Klopčič Ivan, žel. uradnik, podpredsednik Završnik Franc, tajnik Grum Franc, blagajnik Sajovic Ignac; odborniki: Peter Laznik, Francka Laznik, Erna Kosca. Pri podružnici se je takoj ustanovil tamburaški odsek, katerega poučuje s. Lehpamer. Odsek prireja za svoje člane enkrat na teden kot začetek pouk v glasbeni teoriji. Sedaj ustanavlja podružnica tudi knjižnico, ki bo kmalu pristopna članstvu.

V Pobrežju pri Mariboru se je ustanovila v četrtek 14. decembra podružnica »Svobode«. Na ustanovnem občnem zboru je bil izvoljen sledeči odbor: Predsednik Franc Pavalec, namestnik Vincenc Cvilak, tajnik Vogrin, namestnik Franc Pečar, blagajnik Kumše Franc, namestnica Cebe Marija; odborniki: Gregorčič, Karl Stržina, E. Bomšak, Josip Luschenz. — Ob ustanovitvi je šela podružnica 40 rednih članov. Pri podružnici so takoj ustanovili knjižnico. Ustanavlja se tudi pevski zbor.

Osrednji dramatični arhiv zveze obsega sledeče igre:

F. Belly-Bratina: **Če sta dva**. Sala v enem dejanju. Osebe: 5 m. (moških), 2 ž. (ženske).

Babo-Cimperman: **Žila**. Veseloigra v dveh dejanjih. Osebe: 7 m., 5 ž.

L. Birinski-Melik: **Vrtoglavci**. Tragikomedija v štirih dejanjih. Osebe: 15 m., 5 ž.

R. Braco-Kralj: **Don Pietro Caruso**. Drama v enem dejanju. Osebe: 2 m., 1 ž.

I. Cankar: **Hlapci**. Drama v petih dejanjih. Osebe: 17–20 m., 10–15 ž.

I. Cankar: **Kralj na Befajnovi**. Drama v treh dejanjih. Osebe: 15–20 m., 4 ž.

I. Cankar: **Pohujšanje v dolini št. Florjanski**. Farsa v treh dejanjih. Osebe: 10 m., 5 ž.

I. Cankar: **Za narodov blagor**. Komedia v štirih dejanjih. Osebe 15 do 18 m., 5 ž.

Defela: **Učenjak**. Veseloigra v treh dejanjih. Osebe: 8 m., 3 ž.

Dobovišek: **Rodoljub iz Amerike**. Veseloigra s petjem v treh dejanjih. Osebe: 17–20 m., 7–10 ž.

Dolinar: **Pijavka**. Igrokaz v enem dejanju. Osebe: 4 m.

A. Dumas-Kalan: **Perzijski šal**. Saloigra v enem dejanju. Osebe: 6 m., 2 ž.

Ettinger-Kobal: **Priložne bukve**. Komedia v treh dejanjih. Osebe: 11 m., 3 ž.

Finžgar: **Divji lovec**. Drama v treh dejanjih.

Friedrich-Kalan: **Same zapreke**. Gluma v enem dejanju. Osebe: 3 m., 2 ž.

Funtek: **Tekma**. Drama v treh dejanjih. Osebe: 4 m., 2 ž.

E. Gangl: **Dolina solz**. Tri enodejanke.

E. Gangl: **Sad greha**. Drama v štirih dejanjih. Osebe: 8 m., 10 ž.

E. Gangl: **Sin**. Rodbinska drama v štirih dejanjih. Osebe: 8 m., 6 ž. in 3 otroci.

Fr. Govekar: **Rokovnjači**. Igra v petih dejanjih. Osebe: 30–35 m., 10 do 14 ž.

Fr. Govekar: **Martin Krpan**. Dramatska pripovedka v petih dejanjih. Osebe: 30–35 m., 8 ž.

Galsworth-Zupančič: **Borba**. Drama v treh dejanjih (štirih slikah). Osebe: 25 m., 6 ž.

Hauptmann-Mazi: **Bobrov kožuh**. Tatinska komedia v štirih dejanjih. Osebe: 8 m., 4 ž.

Knoblauch: **Favn**. Komedia v treh dejanjih. Osebe: 7 m., 4 ž.

Kosor-Zorec: **Požar strasti**. Drama v štirih dejanjih. Osebe: 25 m., 7 ž.

Kraigher: **Školjka**. Drama v treh dejanjih. Osebe: 5 m., 3 ž.

Kraigher: **Umetnikova trilogija: Umetnik v tujini**. Drama v enem dejanju. Osebe: 4 m., 4 ž. — **Umetnik v domovini**. Drama v enem dejanju. — **Umetnik v nebesih**. Komedia v enem dejanju. Osebe: 10–15 m., 2 ž.

Dalje prihodnjič.

**Uredništvo in uprava „Kresa“ se nahajata
v Ljubljani, Židovska ulica št. 1, I. nadstropje.**

„KRES“

izhaja v posameznih zvezkih ter stane na leto Din 50.—, za pol leta Din 25.—, za četrt leta Din 12.50, posamezna številka Din 5.—; za dijake na leto Din 40.—, za pol leta Din 20.—; za člane »Svobode« na leto Din 30.—, za pol leta Din 15.—, za četrt leta Din 7.50, posamezna številka Din 2.50. Za Ameriko velja na leto 1 dolar, za ostalo inozemstvo na leto Din 70.—.

Reklamacije so poštnine proste!

Najlepše darilo!

Za otroke!

„Staroindijske basni, bajke in pravljice.“

Pripovedke je zbral in poslovenil g. Josip Suchy in zelo bogato ilustriral g. Fr. Plachy. — Cena izvodu je Din 8.—, z boljšim omotom Din 9.—. Naročniki »Kresa« in člani »Svobode« dobe knjigo 25% ceneje. Naročila sprejema tiskarstvo »Svobode«, Ljubljana, Židovska ulica 1, prvo nadstropje.

Vsebine knjige: Žolna in lev. — Sova — kraljica plic. — Veliko telo, kratka pamel. — Zajec, opica, šakal in vidra. — Panter in ovca. — Prešerni pav. — Osel v levji koži. — Premeleni rak. — Gazela, želva in žolna. — Nedo-
takljive gazele.

V zalogi je še nekaj izvodov

I. letnika „Kresa“.

Večan izvod velja Din 75.—.

Posamezne številke (razen
štev. 2.) se dobe po Din 4.—

v upravi.

Vse naročnike „Kresa“

in podružnice »Svobode« opo-
zarjamo, da nakupujejo vse
svoje potrebščine samo pri
zadrugetah in trgovcih, ki ogla-
šujejo v „Kresu“.

SVOJI K SVOJIM!

UPRAVA „KRESA“.

Trgovina z usnjem in vsemi
čevlarskimi potrebščinami

ERMIN ELLINGER

MARIBOR

Špecialiteta:

Krema

za čevlje!

Kralja Perta trg št. 9

Špecerijska in kolonijalna trgovina

Alojz Schnideritsch

Maribor

Terezijin dvor -- Glavni trg

se vlijudno priporoča.

EN GROSS!

DETEL!

Konzumno društvo za Slovenijo

Poštni predal števil. 13.

Poštni ček. račun

:: števil. 10.532 ::

Ljubljana

Telefon interur. števil. 178.

Brzjavni naslov:

KODES LJUBLJANA

Hranilni oddelek

naznanja, da je s 1. novembrom 1922

zvišal obresti, in sicer

za navadne hranilne vloge na 6 %

za vloge proti četrtletni odpovedi na 6 $\frac{1}{2}$ %

za vloge proti polletni odpovedi na 7 %

Hranilne vloge sprejemajo in izplačujejo vse prodajalne naše zadrage

Ljubljansko okrožje: Ljubljana VII. Kolodvorska ulica, Sodna ulica, Trnovo, Bohoričeva ulica, Rožna dolina, Glince, Borovnica, Litija, Kamnik, Tržič, Sv. Ana, Križe.

Gorenjsko okrožje: Radovljica, Mojstrana, Jesenice, Sava, Koroška Bela, Kranjska gora, Gorje.

Celjsko okrožje: Celje, Štore, Rogatec, Radeče, Šoštanj, Poljčane, Ljubno.

Mariborsko okrožje: Maribor, Fala, Sv. Lovrenc na Pohorju, Ptuj, Pragersko.

Prevaljsko okrožje: Prevalje, Leše, Črna I., Črna II, Guštanj, Mežica.

Vlagajmo vsak prihranjen vinar v svojo lastno hranilnico!

Nakupovalna zadruga

za konzumne in produktivne zadruge

r. z. z. o. z.

v Ljubljani.

Kupuje in prodaja na veliko kolonijalno, materialno blago, galanterijo, železnino in druge industrijske izdelke, žita, moko, mesne izdelke in
deželne pridelke.

Prevzema zastopstva in komisijski
nakup ter prodajo vseh vrst blaga.

Žiro-račun pri Jadranski banki.

Brzjavni naslov: „NAKUPOVALNA“ Ljubljana.

Telefon interurban štev. 336, 13, 223.

Pisarna: Dunajska cesta štev. 38. BALKAN.

A. & E. SKABERNË

*Specijalna trgovina pletenin, trikotaž in perila
Ljubljana, Mestni trg šte. 10*